

گامی دیگر در کاهش مشکلات تعهدات ارزی

با فرایندی که دولت سیزدهم در پی گرفته است، مشکلات صادرکنندگان کشور حل خواهد شد. با پذیرش ریال در کشورهای عراق و افغانستان، مشکلات تعهدات ارزی و مبادلات مالی حل خواهد شد و عملاً تحریم‌های صورت گرفته، بی‌اثر می‌شود

عکس: ایران

قائم‌مقام سابق وزیر صمت در امور بازرگانی در گفت‌وگو با «ایران اقتصادی» مطرح کرد

رونق تجارت ایران با عراق و افغانستان با تدبیر بانک مرکزی

دولت‌های گذشته در حذف بازارچه‌های مرزی بدسلیقگی کردند

گفت‌وگو

طی سال‌های اخیر به خصوص از سال ۱۳۹۷ تاکنون، تجار و فعالان اقتصادی که با کشورهای عراق و افغانستان همکاری مشترک داشتند، از چالش‌های ارزی صحبت می‌کردند و خواهان این امر بودند که سیاستگذاران مشکلات بانکی را حل کنند و همچنین شرایطی فراهم شود که تجار بتوانند با پول ملی طرفین همکاری داشته باشند. این درخواست سال‌ها عنوان می‌شد اما گوش شنوایی نبود که به این خواسته فعالان اقتصادی توجه کند. حال محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرده است که «مقررات طرح ریال برون مرزی در بانک مرکزی تدوین شده و تاکنون یک یا دو بانک اجرای این طرح را آغاز کرده‌اند و به‌زودی در کل بانک‌های کشور این مهم عملیاتی خواهد شد.» تجار و فعالان اقتصادی از این خبر استقبال گسترده‌ای داشتند و امیدوار هستند با فرمولی که بانک مرکزی در تبادل تجاری دنبال می‌کند، بتوان میزان مبادلات تجاری را افزایش داد و در بازار کشورهای همسایه نفوذ بیشتری هم پیدا کرد. در این خصوص با محمد صادق مفتاح، قائم‌مقام سابق وزیر صمت در امور بازرگانی گفت‌وگویی انجام دادیم که در ادامه می‌آید.

● اخیراً رئیس کل بانک مرکزی گفته است که طرح ریال برون مرزی ماه‌های زیادی است که در بانک مرکزی در حال بررسی است و با اجرایی شدن آن درخواست صادرکنندگان برای صادرات ریالی به افغانستان و عراق حل می‌شود. در این خصوص چه نظری دارید و آیا مبادله با ریال می‌تواند مشکلات تجار و بازرگانان کشور را حل کند؟

یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که تجار در مباحث استادی و گمرکات داشتند، مربوط به دلار بود. اگر می‌خواستیم بر اساس ارز کشورهای هدف صادراتی مبادله تجاری داشته باشیم، دامنه نوسان آن بالا بود. بهترین شکل این بود که همکاری تجاری با همسایگان در قالب ریال باشد. در چنین شرایطی موضوع تبدیل دلار به ریال، برگشت دلار، چگونه تاجر فرج تعهد کند و... حل می‌شود. بر این اساس قابل پیش‌بینی است که با فرایند جدید، مشکلات تجار در صادرات حل خواهد شد. این اتفاق یکی از آرزوهای تجار بود که خوشبختانه از سوی بانک مرکزی در حال تحقق است. یقیناً با فرایندی که دولت سیزدهم در پی گرفته است، مشکلات صادرکنندگان کشور حل خواهد شد. با پذیرش ریال، مشکلات تعهدات ارزی و مبادلات مالی حل خواهد شد و عملاً تحریم‌های صورت گرفته، بی‌اثر می‌شود.

● این موضوع قابل تعمیم به سایر کشورها هست؛ یعنی می‌توان با سایر کشورها مبادلات ریالی داشت؟

استفاده از ریال با کشورهای قابل پیاده‌سازی است که در زمره همسایگان ما باشند. با سایر کشورها این موضوع سخت‌تر خواهد بود و مستلزم هماهنگی‌های بیشتر است؛ لذا در کوتاه مدت می‌توانیم استفاده از ریال را با اکثر

کشورهای همسایه که مبادلات تجاری با آنها داریم، عملیاتی کنیم؛ به خصوص روسیه که میزان مبادلات تجاری ما با این کشور افزایشی است. این امر مورد تأیید کارشناسان و صاحبان نظر اقتصادی هم هست. استفاده از ریال می‌تواند میزان صادرات کشورمان را افزایش دهد و همچنین قدرت تجار را بیشتر کند. البته باید به این نکته هم توجه کرد که کشور هدف صادراتی باید ریال ایران را بپذیرد. در حال حاضر با مذاکرات صورت گرفته، عراق و افغانستان پذیرفته‌اند. اگر با روسیه وارد چنین فازی شویم، خیلی از مشکلات پولی و بانکی حل خواهد شد و این امر حتی باعث جهش صادرات ایران به روسیه می‌شود.

● با توجه به اینکه اخیراً

یکسری از شبکه‌های خبری وابسته به آمریکا اعلام کرده‌اند که برخورد گسترده علیه انتقال ارز آمریکایی به ایران و سایر کشورهای تحریم‌شده خاورمیانه باعث شده ۱۴ بانک عراقی از انجام معاملات دلاری محروم شوند، آیا حذف دلار

از مبادلات می‌تواند منجر به تقویت روابط تجاری شود؟

قطعاً این‌گونه خواهد بود. بانک‌های عراق به شدت زیر ذره‌بین آمریکا هستند؛ لذا همین موضوع سبب می‌شود که تجار نتوانند در بازار این کشور دوست و همسایه حضور قدرتمندانه داشته باشند. دولت عراق تیرماه طی بیانیه‌ای اعلام کرد که «استفاده از پلتفرم الکترونیکی برای نقل و انتقالات خارجی، ایمنی و صحت تراکنش‌های بانکی را در همه ابعاد مطابق با استانداردهای بین‌المللی و قوانین مربوط به پولشویی و تأمین مالی تروریسم تضمین می‌کند و فدرال رزرو و وزارت خازنه‌داری آمریکا و نهاد‌های مالی بین‌المللی نیز عملکرد این پلتفرم را ستوده‌اند. بانک‌های عراق که معاملات دلاری را انجام می‌دهند،

به ما خیلی تلاش کردیم که تهاتر کالا با کالا با کشورهای مختلف و به خصوص همسایگان فعال شود و همچنین بازارچه‌های مرزی هم نقش‌آفرین شوند. این ایده از وزارت بازرگانی شکل گرفت و قرار بود بستری شود تا صادرات از طریق ریال صورت گیرد. متأسفانه دولت‌های گذشته به بازارچه‌های مرزی بها ندادند و عملاً دیدیم که اکثر آنها حذف شد چرا که دولت‌های گذشته روی خوشی به این ماجرا نشان ندادند. کماکان اعتقاد دارم که بازارچه‌های مرزی یکی از ابزارهای قوی تحریم‌شکن است. در کنار این می‌توان به توسعه و تسهیل صادرات هم دست یافت.

● با این اوصاف اعتقاد دارید که با فعال‌سازی بازارچه‌های مرزی می‌توان تحریم‌ها را بی‌اثر کرد؟

بله. یکی از مؤثرترین ابزارها در کاهش تبعات تحریم، فعال‌سازی بازارچه‌های مرزی است. این بازارچه‌ها با فلسفه بی‌اثر کردن تحریم‌ها ایجاد شده بودند که متأسفانه دولت‌های قبل آن را غیرفعال کردند. با همت دولت سیزدهم و بخش‌های مرتبط می‌توان بازارچه‌ها را فعال و با سرعت بر میزان صادرات کشور افزود. اگر بازارچه‌های مرزی فعال شود، عملاً تهاتر کالا هم عملیاتی می‌شود. در آن سال‌ها برای آنکه جلوی قاچاق کالا گرفته و مبادلات تجاری قانونمند شود، موضوع ایجاد بازارچه‌های مرزی مطرح شد. در خیلی از مرزها چون عراق، ترکیه و... تجارت غیرقانونی (قاچاق) وجود دارد ولی با بازارچه‌های مرزی می‌توان قاچاق را کاهش داد. باید پذیرفت که هیچ‌کدام از مرزنشینان و مردم به دنبال فعالیت و کار غیرقانونی نیستند و لذا اگر بسترهای فعالیت فراهم شود، مرزنشینان از بازارچه‌های مرزی استقبال وسیعی خواهند کرد. با بازارچه‌های مرزی می‌توان قاچاق کالا را کاهش داد. این موضوع در خیلی از کشورها در حال اجرا شدن است. بر این اساس باید از تجربیات مفید کشورها استفاده کنیم. در آن سال‌ها این اتفاق مثبت (ایجاد بازارچه مرزی) را بررسی و منطبق با قوانین خردمان آن را بومی‌سازی کردیم.

● زمانی که وزارت بازرگانی با وزارت صنعت ادغام نشده بود، شما پیشنهاد تهاتر کالا با کشورها را داده بودید، چرا این مهم در سال‌های بعد متوقف شد و دوباره در دولت سیزدهم احیا شد؟

چرا ایده ایجاد بازارچه‌های مرزی در دولت گذشته متوقف شد و عملاً دیگر شاهد فعالیت بازارچه‌های مرزی نبودیم؟

موضوعات متفاوتی باعث توقف فعالیت بازارچه‌های مرزی شد. اما اگر بخواهم در یک جمله بگویم، بدسلیقگی برخی از مدیران و دولت‌ها باعث شد که بازارچه‌های مرزی کارکرد خود را از دست بدهند. اگر در آن دوره به میزان منفعت و زیان بازارچه‌های مرزی دقت می‌شد، هنوز شاهد فعالیت بازارچه‌های مرزی بودیم. در هر کاری امکان بروز خطا و فساد وجود دارد اما نباید صورت مسئله آن را پاک کرد. به صرف اینکه در بازارچه‌های مرزی احتمال قاچاق وجود دارد نباید بازارچه‌های مرزی را تعطیل می‌کردیم؛ مگر اکنون قاچاق اوزام خانگی از یانه نداریم؟ قطعاً قاچاق وجود دارد. لذا با استمرار فعالیت بازارچه‌های مرزی می‌توانستیم شرایط را به مرور زمان ساماندهی کنیم. سؤال من این است که چرا دشمن تحریم می‌کند؟ هدف دشمن این است که با تحریم، کمبود کالا در کشور ایجاد کند و نارضایتی مردم را سبب شود؛ کمبود کالا خسارت بسیار بیشتری نسبت به گرانی کالا دارد. اگر کالا باشد اما گران، قطعاً خیلی بهتر از آن است که کالا نباشد؛ لذا در شرایط تحریمی باید به مقوله عنوان‌شده توجه مضاعف شود.

بانک‌های عراق به شدت زیر ذره‌بین آمریکا هستند و همین موضوع سبب می‌شود که تجار نتوانند در بازار این کشور دوست و همسایه حضور قدرتمندانه داشته باشند؛ لذا با استفاده از ریال می‌توان مشکلات را کمتر کرد و به طور قطع این فرایند مورد استقبال دولت عراق هم قرار خواهد گرفت. همچنین مشکلات تجار کشورمان با ورود به مرحله جدید تجاری (استفاده از ریال) به شدت کاهش خواهد یافت

اقتصاد بین‌الملل

تجارت ایران و ترکیه ۵ میلیارد دلاری شد

اداره آمار ترکیه از رشد ۱۸ درصدی تجارت این کشور با ایران در یازدهمین ماه سال ۲۰۲۳ خبر داد و کل تجارت دو کشور از ابتدای این سال را ۵ میلیارد دلار اعلام کرد. به گزارش «ایران اقتصادی»، جدیدترین آمار منتشر شده از سوی اداره آمار ترکیه نشان می‌دهد مبادلات تجاری این کشور با ایران در ۱۱ ماهه ۲۰۲۳ به ۵ میلیارد دلار رسیده و این رقم نسبت به مدت مشابه سال قبل افت ۱۳ درصدی داشته است. ارزش تجارت ایران و ترکیه در ماه‌های ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۳ بالغ بر ۵ میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار اعلام شده بود. براساس این گزارش، صادرات ترکیه به ایران در ماه‌های ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۳ با افزایش ۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شده و به ۳ میلیارد دلار رسیده است. ترکیه در ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۳ بالغ بر ۲ میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار کالا به ایران صادر کرده بود. همچنین ترکیه در ۱۱ ماهه سال ۲۰۲۳ میلادی ۲ میلیارد دلار کالا از ایران وارد کرده که این رقم نسبت به مدت مشابه سال قبل افت ۲۳ درصدی داشته است. ترکیه در ماه‌های ژانویه تا نوامبر سال ۲۰۲۳ بالغ بر ۳ میلیارد دلار کالا از ایران وارد کرده بود.

رشد ۴۲ درصدی صادرات ترکیه به ایران در یک ماه

اداره آمار ترکیه همچنین از رشد ۴۲ درصدی صادرات این کشور به ایران در نوامبر ۲۰۲۳ خبر داده است. صادرات ترکیه به ایران در نوامبر سال قبل ۲۹۰ میلیون دلار گزارش شده بود که این رقم در نوامبر امسال به ۴۱۲ میلیون دلار افزایش یافته و ایران سیزدهمین مقصد کالاهای صادراتی ترکیه در این ماه بوده است. اما واردات ترکیه از ایران در نوامبر ۲۰۲۳ با کاهش ۱۳ درصدی نسبت به سال قبل به ۱۸۲ میلیون دلار رسیده است. ترکیه در نوامبر سال قبل ۲۱۲ میلیون دلار کالا از ایران وارد کرده بود. مجموع تجارت دو کشور در یازدهمین ماه سال جاری میلادی با رشد ۱۸ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۵۹۴ میلیون دلار بالغ شده است.

ثروت

صدرنشین ثروتمندان جهان در سال ۲۰۲۳

فهرست ۵۰۰ میلیارد برتر بلومبرگ نشان می‌دهد ثروتمندترین افراد جهان در سال ۲۰۲۳ ثروتمندتر شده‌اند. به گزارش «ایران اقتصادی»، حدود ۷۷ درصد از میلیاردریهایی که در این فهرست قرار گرفتند شاهد افزایش ثروت خود بودند. در حالی که دیگران ضررهای خاصی را تجربه کردند. به گزارش «ایران اقتصادی»، ایلان ماسک با ثروت خالص ۲۳۵ میلیارد دلاری همچنان در صدر قرار دارد. این میلیاردر متولد آفریقای جنوبی برای نخستین بار جف بزوس، مالک آمازون را در اواسط سال ۲۰۲۱ از جایگاه صدرنشینی خارج و از آن زمان تاکنون جایگاه اول را حفظ کرده است. امسال ماسک شاهد رشد نزدیک به ۹۸ میلیارد دلاری ثروت خود بود. در حالی که پلتفرم رسانه اجتماعی وی، ایکس با نام سابق توییتر در آشفته‌گی قرار داشت، اما دارایی شاخص ماسک، تسلا از رشد ثابتی برخوردار بود و موقعیتش را مستحکم‌تر کرد. بزوس در حال حاضر با ۱۷۸ میلیارد دلار در جایگاه سوم قرار دارد که با فاصله کمی از برنارد آرنو، مدیرعامل شرکت لویی ویتون موت هنسی است؛ دارایی وی در سال جاری به ۱۷۹ میلیارد دلار رسیده است. مارک زاکربرگ، رقیب سرسخت ماسک و مالک متا، دومین رشد مطلق ثروت در سال جاری را تجربه کرد و دارایی خالص وی نزدیک به ۸۳ میلیارد دلار افزایش یافت. این رشد که با افزایش سهام امپراطوری رسانه‌های اجتماعی وی پس از فروپاشی سال ۲۰۲۲ امکان پذیر شد، زاکربرگ را با ۱۲۸ میلیارد دلار در جایگاه ششم قرار داد. طبق گزارش ایسنا از بلومبرگ، در میان ۱۵ نفر برتر، در واقع تنها یک میلیاردر شاهد کاهش ثروت خود بود؛ میلیاردر هندی گوتم آدانی، رئیس گروه آدانی، شاهد کاهش ارزش خالص دارایی خود با ۳۶.۳ میلیارد دلار بود که حدود ۸۴.۳ میلیارد دلار از دست داد و وی را از فهرست ۱۰ نفر برتر خارج کرد.

پیش‌بینی سینیوپک از زمان اوج مصرف زغال سنگ

شرکت پتروکمیکال چین (سینیوپک) پیش‌بینی کرد مصرف زغال سنگ در حدود سال ۲۰۲۵ به اوج ۴.۳۷ میلیارد تن خواهد رسید. به گزارش «ایران اقتصادی»، سینیوپک در گزارش دورنمای ۲۰۲۶ که در پکن منتشر شد، پیش‌بینی کرد عرضه انرژی غیرفسیلی که در رأس آنها خورشیدی و بادی وجود دارند، احتمالاً از معادل ۳ میلیارد تن استاندارد زغال سنگ تا سال ۲۰۲۵ فراتر خواهد رفت و به منبع اصلی انرژی برای بیش از نیمی از مصرف انرژی اولیه تبدیل خواهد شد.

این غول انرژی چینی پیش‌بینی کرد مصرف نفت در اواسط سال‌های ۲۰۲۶ تا ۲۰۳۰ به ۸۰۰ میلیون تن معادل حدود ۱۶ میلیون بشکه در روز می‌رسد که بخشی از آن به دلیل رشد سریع‌تر از حد انتظار در بخش خودروهای انرژی جدید است. پیش‌بینی می‌شود چین که دومین مصرف‌کننده بزرگ نفت در جهان است، امسال ۷۶۰ میلیون تن معادل ۱۵.۲ میلیون بشکه در روز نفت مصرف کند. سینیوپک همچنین پیش‌بینی کرد تقاضای چین برای گاز طبیعی که سوخت رابط کلیدی پیش از دستیابی به وضعیت کربن خنثی است، در حدود ۶۱۰ میلیارد مترمکعب در سال ۲۰۴۰ ایستاده و بیکنواخت می‌شود و ۱۳ درصد از مصرف انرژی اولیه را تشکیل می‌دهد که قابل مقایسه با ۴۲۵ میلیارد مترمکعب برابر با ۹ درصد از مصرف انرژی اولیه پیش‌بینی شده برای سال ۲۰۲۵ است. طبق گزارش ایسنا از رویترز، پیش‌بینی می‌شود مجموع انتشار کربن ناشی از فعالیت‌های انرژی در دوره پانزدهمین برنامه پنج‌ساله چین به ۱۰.۱ میلیارد تن می‌رسد که در مقایسه با ۱۰.۲ میلیارد تن در سال ۲۰۲۳ بالاتر است.

یکی از مؤثرترین ابزارها در کاهش تبعات تحریم، فعال‌سازی بازارچه‌های مرزی است. این بازارچه‌ها با فلسفه بی‌اثر کردن تحریم‌ها ایجاد شده بودند که متأسفانه دولت‌های قبل آن را غیرفعال کردند. با همت دولت سیزدهم و بخش‌های مرتبط می‌توان بازارچه‌ها را فعال و با سرعت بر میزان صادرات کشور افزود. اگر بازارچه‌های مرزی فعال شود، عملاً تهاتر کالا هم عملیاتی می‌شود. در آن سال‌ها برای آنکه جلوی قاچاق کالا گرفته و مبادلات تجاری قانونمند شود، موضوع ایجاد بازارچه‌های مرزی مطرح شد. در خیلی از مرزها چون عراق، ترکیه و... تجارت غیرقانونی (قاچاق) وجود دارد ولی با بازارچه‌های مرزی می‌توان قاچاق را کاهش داد. باید پذیرفت که هیچ‌کدام از مرزنشینان و مردم به دنبال فعالیت و کار غیرقانونی نیستند و لذا اگر بسترهای فعالیت فراهم شود، مرزنشینان از بازارچه‌های مرزی استقبال وسیعی خواهند کرد. با بازارچه‌های مرزی می‌توان قاچاق کالا را کاهش داد. این موضوع در خیلی از کشورها در حال اجرا شدن است. بر این اساس باید از تجربیات مفید کشورها استفاده کنیم. در آن سال‌ها این اتفاق مثبت (ایجاد بازارچه مرزی) را بررسی و منطبق با قوانین خردمان آن را بومی‌سازی کردیم.

چرا ایده ایجاد بازارچه‌های مرزی در دولت گذشته متوقف شد و عملاً دیگر شاهد فعالیت بازارچه‌های مرزی نبودیم؟

